

Smart Nation กับประเทศไทย 4.0

สวามิตรี พรหมยศ

นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ

สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก มีประชากรค่อนข้างหนาแน่นเมื่อเทียบกับขนาดของประเทศ แต่ร้อยละ 97 ของประชากรเป็นผู้รู้หนังสือ มีรายได้หลักมาจากการเป็นศูนย์กลางของสาขาสถาบันการเงินจากทั่วโลก เนื่องจากสิงคโปร์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำมาสร้างรายได้ได้ ในปี 2557 สิงคโปร์ได้ริเริ่มนโยบายการเปลี่ยนประเทศให้เป็น Smart Nation สืบเนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร การเติบโตของชุมชนเมือง ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์นำเสนอวิสัยทัศน์สู่การเป็น Smart Nation ภายใต้ธีม Many Smart Ideas : Once Smart Nation

วิสัยทัศน์ของ Smart Nation คือการเปลี่ยนประเทศให้มีศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรให้อยู่ดีกินดี โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในชีวิตประจำวัน เป้าหมายของการเป็น Smart Nation ได้แก่

1. การสร้างอนาคตให้กับสิงคโปร์

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างชุมชน

3. การให้สิทธิแก่พลเมืองในการบรรลุเป้าหมายในชีวิตของตนผ่านอาชีพและโอกาสต่าง ๆ

4. การกระตุ้นให้ภาคธุรกิจสร้างนวัตกรรมเพื่อการเติบโต

ในการเป็น Smart Nation เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญ รัฐบาลลงทุนกับการวิจัยและพัฒนา ที่อยู่บนพื้นฐานของการสนับสนุนการเป็น Smart Nation ของประเทศ การวางนโยบายการพัฒนาในทุกภาคส่วน ทุกมิติ ได้แก่ การศึกษา สุขภาพ ที่อยู่อาศัย ระบบการเคลื่อนย้ายบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ เทคโนโลยี พลังงาน และพลเมือง ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการเป็น Smart Nation ได้แก่ รัฐบาลที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ มีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน สามารถขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็น Smart Nation และความเชื่อมั่นของพลเมืองที่มีต่อรัฐทำให้การดำเนินงานตาม

นโยบายและการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นไป ด้วยดี จุดแข็งของสิงคโปร์ที่ทำให้การเป็น Smart Nation สามารถประสบความสำเร็จได้ ได้แก่

1. ขนาดของประเทศที่ไม่ใหญ่มาก สามารถควบคุม หรือสนับสนุนให้เกิดการเติบโตได้ง่าย

2. การมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีด้วยระบบความเชื่อมต่อความเร็วสูง

3. การประสบความสำเร็จในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในชีวิตประจำวัน

4. การศึกษาของระบบการศึกษาแบบ STEM Education ที่ก่อให้เกิดแรงงานที่มีทักษะสูง

5. การมีสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นสังคมนวัตกรรม

6. การมีฐานข้อมูลระบบเปิดเปิดที่มีเครือข่ายร่วมกับภาคเอกชนทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และพลเมือง

อย่างไรก็ดี สิงคโปร์ยังมีความท้าทายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการก้าวไปสู่การเป็น Smart Nation ได้แก่ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งอัตราผู้สูงอายุกับประชากรที่อายุน้อยกว่า 15 ปี มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และมีแนวโน้มที่อัตราของผู้ที่อ่อนวัยกว่าจะลดน้อยลงทุกปี ถือได้ว่าเป็นความท้าทายในประเด็นด้านสุขภาพ แต่ทั้งนี้ยังไม่ใช่ประเด็นที่

สำคัญมากนัก เนื่องจากผู้สูงอายุของสิงคโปร์ ยังเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศได้

เนื่องจากภาครัฐให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาที่สนับสนุนให้เกิดการเติบโตเพื่อการเป็น Smart Nation รัฐบาลจึงได้ลงทุนในด้านนี้เรียกว่า Research and Innovation Program ภายใต้แผนชาติที่เรียกว่า Research, Innovation and Enterprise 2020 Plan (RIE 2020) เป็นแผนการลงทุนด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ National Research Foundation (NRF) เป็นการพัฒนาและสนับสนุนเงินทุนด้าน วทน. โดยใช้เงินทุน 19 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ ระหว่าง ปี 2559 – 2563 เพื่อการเปลี่ยนประเทศไปสู่การเป็น Smart Nation การเสริมสร้างศักยภาพทางการวิจัยและพัฒนา โดยเชื่อมโยงวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม RIE 2020 มุ่งเน้นที่ 7 สาขาหลัก ได้แก่

Advanced Manufacturing and Engineering, Health and Biomedical Sciences, Urban Solutions and Sustainability, Service and Digital Economy, Spurring Academic Research Excellence, Sustaining a Strong Research

Manpower Base, Growing a Vibrant National Innovation System

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย นโยบายที่มีความคล้ายคลึงกันได้แก่ ประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเป้าการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มของสินค้า (Value-based Economy) การทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศในโลกที่ 1 นโยบายประเทศไทย 4.0 มี กลุ่มเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่

1. เกษตร อาหาร เทคโนโลยีชีวภาพ
2. สาธารณสุข สุขภาพและเทคโนโลยีการแพทย์
3. เครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์
4. Digital Technology และ Internet เชื่อมต่อการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ
5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง

โดยยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศไทย 4.0 แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ ประเทศไทยยังขาด

ความพร้อมในหลายปัจจัยที่จะขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมของบุคลากร ประชากรที่ต้องสร้างความเข้าใจ ต้องการการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศ การขาดความเข้มแข็งจากภายในประเทศ ความไม่เสถียรของระบบการเมือง ที่ทำให้นโยบายการพัฒนาประเทศมีการปรับเปลี่ยนไปตามระบบ หรือ คณะผู้บริหารประเทศที่เปลี่ยนไป การที่รากฐานของประเทศยังไม่แข็งแรง ระบบการศึกษาไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนของยุคสมัย และที่สำคัญที่สุด คือ ศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศที่ยังขาดความเข้มแข็ง การวิจัยและพัฒนาที่ไม่ตรงกับความต้องการของประเทศ เหล่านี้ทำให้การขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 เป็นไปได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

นโยบายการขับเคลื่อน Smart Nation ของสิงคโปร์ สามารถเป็นต้นแบบสำหรับประเทศไทย 4.0 ได้ในบางมิติ แต่เนื่องจากขนาดของประเทศ สภาวะเศรษฐกิจ จำนวนประชากร และศักยภาพของพลเมืองที่แตกต่างกัน ประเทศไทยอาจจะต้องนำนโยบายบางด้านมาประยุกต์ใช้ เช่น การบริหารจัดการระบบคุณภาพของสุขภาพ และการจัดการเมือง และหากกำหนดให้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็น

ปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนประเทศ ดังนั้น การสนับสนุนและลงทุนในการวิจัยและพัฒนาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ก็จะทำให้ยกระดับประเทศได้อีกทางหนึ่ง และเนื่องจากการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน โดยแบ่งแยก ก็จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของภาครัฐ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชากรได้

ทั้งนี้ ไทยและสิงคโปร์มีความสัมพันธ์อันดีในหลายด้าน การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสองประเทศจะทำให้ประเทศไทยได้หุ้นส่วนที่เป็นประเทศในภูมิภาคเดียวกัน และยังสามารถขยายความร่วมมือไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งในภูมิภาคอาเซียนได้อีกด้วย